

psychologii i antropologii społecznej. Tezę tę ilustruje „drzewem” geografii rekreacji.

Na zakończenie pragnę podkreślić, iż S. L. J. Smith książką swą wypełnił lukę jaka istniała w literaturze przedmiotu, która powstała w wyniku partykularyzmu metodycznego i gałęziowego. Dopiero krytyczna analiza ujęć i metod stosowanych w badaniach geograficzno-rekreacyjnych w różnych ośrodkach pozwoliła na ocenę dotychczasowego aparatu metodologicznego, ujawnienie zarówno jego przydatności, jak i niedostatków. Jest to więc książka bardzo cenna, tym cenniejsza, iż zawarte w niej propozycje mają bezpośrednie implikacje praktyczne.

Doc. dr habil. Alicja Krzymowska-Kostrowicka
Instytut Geografii Społeczno-
-Ekonomicznej i Regionalnej
Uniwersytetu Warszawskiego
Krakowskie Przedmieście 30
00-927 Warszawa

Wpłynęło:
10 czerwca 1985 r.

L. S. FILIPPOWICZ, 1983, *KARTOGRAFICZESKOJE MODIELIRO-
WANIE TIERRITORIALNYCH RIEKRIEACYONNYCH SISTIEM*, IZD.
NAUKA, MOSKWA

W ostatnim czasie coraz liczniej w literaturze geograficznej ukazują się prace poświęcone modelowaniu kartograficznemu, rozumianemu jako zespół operacji z mapami, nastawionych na pozyskanie z nich nowej informacji. Podejście takie prowadzi do reorientacji procesu badawczego i nadania mapie roli środka w badaniach, a nie wykorzystywania jej tradycyjnie jedynie dla ilustracji uzyskanych efektów badawczych.

Tym właśnie problemom, rozpatrywanym na gruncie geografii rekreacyjnej, poświęcona jest, składająca się z trzech części, praca L. S. Filippowicz. Jednocześnie jest to kolejna publikacja, którą uznać można za kontynuację i rozwinięcie, sformułowanej w połowie lat siedemdziesiątych przez zespół pod kierunkiem W. S. Preobrażeńskiego, koncepcji Terytorialnego Systemu Rekreacyjnego (TSR).

W pierwszej części pracy, zatytułowanej „Stan kartografowania rekreacyjnego”, autorka po omówieniu specyfiki tego kartografowania przeprowadziła analizę i typologię istniejących map rekreacyjnych, wyróżniając ich grupy tematyczne i rozpatrując częstość ich występowania w literaturze przedmiotu. Omówiła także cechy TSR i istniejące

sposoby ich odzwierciedlenia na mapie oraz rodzaje produkcji rekreacyjno-kartograficznej (tj. pojedyncze mapy, zestawy i serie map, atlasy).

W rozdziale „Podstawowe zasady i metody modelowania kartograficznego TSR” wychodząc z głównych cech TSR, takich jak złożoność, antropocentryczność i hierarchiczność, sformułowano podstawowe zasady modelowania kartograficznego w odniesieniu do badań geograficzno-rekreacyjnych. Pierwsza z nich wskazuje na konieczność wykorzystywania systemowego modelu kartograficznego TSR, tj. zestawu map, w którym każda z nich przedstawia charakterystykę jednego z elementów TSR.

Druga zasada za centralną część modelu kartograficznego uznaje mapę rozmieszczenia wypoczywających, przy czym podstawą określenia celowości włączenia danej charakterystyki w konstruowany model winien być stopień jej związku z grupą wypoczywających. Ostatnia zasada kładzie nacisk na konieczność „warstwowego” badania systemów dowolnej rangi przy pomocy map w różnych skalach. Za główną metodę modelowania kartograficznego autorka uznaje sprzężoną analizę map, a ściślej mapy rozmieszczenia wypoczywających z innymi mapami, co pozwala wyjawić podstawowe cechy i związki między elementami TSR. W zakończeniu rozdziału omówiono także sposoby kartograficznego odzwierciedlenia rozmieszczenia wypoczywających (podkreślając rolę metody punktowej) oraz specyfikę pracy z mapami w różnych skalach.

W stanowiącym blisko 2/3 objętości pracy rozdziale „Próba badania TSR różnych rang” wykazano na konkretnych przykładach, jak przy pomocy operacji z mapami uzyskać można nową, istotną informację o rozpatrywanych obiektach. Dla egzemplifikacji zagadnienia wybrano systemy rekreacyjne trzech poziomów: ZSRR w całości, system poziomu regionalnego — obwód moskiewski i poziomu lokalnego — zbiorniki wodne kanału im. Moskwy. Przeprowadzone badania pozwoliły w szczególności na: określenie podstawowych czynników lokalizacji wypoczynku, określenie miejsca danego TSR w systemie tej samej i wyższej rangi, sprecyzowanie związków wypoczywających z innymi elementami TSR, a także określenie związków TSR z supersystemem oraz wskazanie możliwych sytuacji konfliktowych między rekreacyjnym i nierekreacyjnym wykorzystaniem terytorium. Wykonane opracowania były zatem nie tylko dobrą ilustracją wywodów teoretycznych pracy, ale przyczyniły się do pozyskania nowych informacji o prawidłowościach formowania, rozwoju i dynamiki terytorialnych systemów rekreacyjnych, udowadniając tym samym celowość ich kartograficznego modelowania.

Wydaje się, iż pracę L. S. Filippowicz polecić można tym wszystkim, których zainteresowania naukowe koncentrują się wokół problematyki geograficzno-rekreacyjnej, tym bardziej, iż w rodzimej literaturze brak zbliżonego tematycznie opracowania.

Mgr Maciej Pietrzak
Instytut Środowiskowych Podstaw
Turystyki i Rekreacji
AWF Poznań
ul. Rybaki 19

Wpłynęło:
10 czerwca 1985 r.